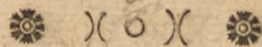

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Öfwer den 19 November.

Så lyser nu den dag,
 Som namn af Lisa bär:
 Et namn, som med behag
 I hjertan teknat är:
 Et namn, som mera tål,
 Än glitter, glans och prål.
 I minne, bröst och munn
 Det namnet hedras bör:
 Et namn, all fötinas brunn,
 Som iwe sinnen rör:
 Et namn, som sargat bröst
 Ger läfdom, lif och tröst.
 Säll den, som i dit namn
 Sig innesluten ser!
 Och i så ljuslig hamn
 Ut ödets ilar ler!
 I alla stormar nögd,
 Han njuter hemlig frögd.
 Ief, söna Lisa, wäl!
 Och sira glad Din dag.
 Om ock en annan träl
 Sig undergaf Din lag,
 Min önskan ändå blef:
 Ief, söta Lisa, Ief!

U . .

Rättelser i Magasinet.

På s. 358, l. 3, står 1369: läs 1309. S. 377, l. 3,
 står icke skulle: läs skulle; l. 27, står hwil-
 ket: läs på hwilket. S. 379, l. 26, står den
 och den: läs den och den såden; och l. 30,
 står tillsände; läs tillsade.

N:o 49.

Götheborgska
 Magasinet.

Den 3 December 1759.

En Fabel (a).

En Hare lopp utur sin gömma,
 När astonsstjernen med sig stän
 Behåda ro för hwar och en.
 Jag måste ej min tid förglömma,
 Sad han, jag älskar tyster Ief.
 I Fogens altramörksta lunder,
 Där har jag ro och glada stunder.
 Han lopp; men stadna wid en Ek.

Här, sade han, på denna parken
 Gör jag af glädje några hopp:
 Här har jag föda för min kropp
 Af gräs och löf, af bär och barken;
 Och fruktar ej en mordisk hund.
 Han gör helt menlöft hwad han sade.
 Men stackars djur! hans glädje hade
 Sin undergång i samma stund.

(a) I denna del af witterhets arbeten, som fodrar en så
 granlaga medelwäg inellan det höga och låga slaget,
 har vår unge Whädrus härigenom wägat et lyckeligt,
 och på dessa orter oföwäntat, försök.

En

En Ugla ifrån Ekens grenar
 Flög ned och kamma så hans ull,
 At han wid trädet tumla full.
 Han sina ringa krafter enar,
 Lopp fort med Uglan på sin rygg.
 Hon högg sig fast uti en tufwa,
 Och wille där sin fiend kufwa;
 Men i det samma blef hon fhygg.

En Räf ur näste buske ilar,
 Och Uglan flög up i sin Ek.
 Men Haren än af swedan fref;
 Då Räfwen emot honom smilar;
 Och sade: lefwer du wäl än,
 Du täcka djur, du söte Hare?
 Den skåmska Uglan illa fare,
 Som så går åt min bästa wän.

Wår Hare, mera from än listig,
 Intogs af Räfvens hala ord:
 Han frukta ej för nya mord;
 Men mot sit lynne blef så driftig,
 At han wid tufwan stilla satt,
 Lät Räfwen komma sig på lifwet,
 Som honom säker bane gifwet,
 Om ingen hindrat detta spratt.

En hungrig Warg sig höra låter,
 Och Räfvens ångslan blef så stor,
 At Haren slapp ur dessa klor.
 Han lopp, och såg sig intet åter;

Och

Och ingen forsta ut hans spår.
 Han efter några få minuter
 Sin mödosama resa sluter,
 Och ned uti sin gömma går.

Han öfwer ödet sig beklagar,
 Och sad: Jag är et olyks-djur
 Och hafwer en förwänd natur:
 Jag sofwer bort de sköne dagar,
 Och natten är min slyctid,
 Då rofdjur plåga jagt anställa,
 At mig och mine likar fälla.
 Min dumhet jag rätt blyges wid.

Jag wil om natten stilla wara,
 Om dagen kan jag se mig för.
 Min slyta jag då bättre gör,
 Och får min föda utan fara.
 Han gjorde hwad han hade sagt,
 Satt hela natten ganska stilla,
 Och mädde jämwäl något illa
 Utaf den förr omtalta jagt.

Når Solen bergets Topp förgylde,
 Han ur sin trygga boning går,
 En lycklig dag sig förespår,
 Med wanlig föda buken fylde.
 Ej Ugla, Räf- ell' Wargerop
 Wår Hare i des ro förstörde.
 Han lopp, men i det samma hörde
 Et större ondt än altihop.

En

En mordisk Hund hans spår upsnappar,
 Och Haren uti Hundens ljud
 Sig tykte höra dödsens bud.
 Hans hjerta utaf ångslan klappar.
 Han lopp, och Hunden åsvenså.
 En fastlig smäll han därpå hörde,
 Och nåsan strar i backen förde.
 Så plår det slife Harar gå!

D . .

Det torde ej vara för mycket ur vägen, om jag wid detta tillfälle höll en liten föreläsning öfwer fabler. Jag må ju skrifa något för mine lärningar: och hwet, om icke detta stycke kan läsas, så wäl som et annat?

Fabler efterhärma historien, och äro små berättelser af göromål, som dölja någon lärdom. Historien berättar både händelser och gerningar: Fablen gerningar allena. Historien sanna saker: Fablen sannolika. Historien ofta utan upslåt at moralisera: Fablen aldrig utan sådan affigt. Alla fabler äro speglar, i hwilka wi se wårt upförande. Wi läse uti djuren med all opartiskhet våra skuldigheter, wår rätt eller orättsvisa. Wargen och lambet äro twänne personer, af hwilka den ene föreställer en mågtig, men orättmätig; den andre en swag och oskyldig människja. Den sednare blir, efter mycken obillig handtering, et offer för den förre. Känner man icke igen människjorna i dessa djuren?

Berättelsen har tvenne wäsendteliga egenheter: en, at vara kort; en annan, at vara klar; den tredje, at vara sannolik.

Kort

Kortheten winnes, om man slutar, där man bör; om man intet innånger, hwad som ej hörer til saken; om man låter det förstås under, som kan begripas, utan at sägas; och om man aldrig säger et och samma flera gånger. Mången tror sig vara oförlitneligen kort, och gör hela werlden ledsen. Det är icke nog, at tala litet: man bör allena säga det nödwändiga.

Tydligheten erhålles, när hwar sak blifwer satt i sin tillhöriga ställe, säges i sin rätta tid, utan oordning, utan bränderi, och utan at någon betydande omständighet förgåtes.

Sannolikheten ernås, när talet har alla märken af sanning; om tid och tillfälle, om selska orten och personernas belägenhet instämmer; och med et ord, om allt är målat efter deras tankar, som läsat. Alla dessa egenheter äro oundgängliga: men när man wil med sig behaga, bör berättelsen tillika prydas.

Prydnad skaffas genom bilder, beskrifningar och nämnning af orten, af personer och deras ställning.

Bilder gifwas undertiden i et ord. Hwad behöfwer jag söka exempel annorstädes, än i förestrefna fabler?

När Solen bergets topp förgylde, . .

När bilderna blifwa widlyftigare utförda, upkomma Poetiska beskrifningar. Wår Författare beskriver til exempel seder i hela sjerde strophen:

• • • Leswer du wäl än,

Du tacka djur, du söte hare?

Han beskriver djurens åtskilliga ställningar:

Gör jag af glädje några hopp: . .

Slög

Slög ned och kamma så hans ull,
 At han wid rådet tumla kull.
 Och näsan strax i backen förde,
 Han beskriver tid och rum:

När aëronstjernan med sin sten
 Prydnaden ligger och i det, som man kallar tankar:
 icke i de wanlige och stiene, utan utmärktare.
 Under tiden äro de grundrike, t. e.

Jag sofwer bort de sköne dagar.
 Här har jag söda för min kropp
 Under tiden sorgelige, och så wida betänkelige:

hans glädje hade
 Sin undergång i samma stund.
 Under tiden något stickande, t. e.

jag älskar tyster lek,
 Harar älska ju inga bardalekar.
 Prydnad stönjes och ibland af et litet ordaspel, t. e.

Han lopp; men stadna wid en Ek.
 Huru lyckeligen hände det, at strophen och Haren
 stadna wid samma Ek? Jag är förwissad, at Herrar
 Skaldetolkare göra Virgilius samma oförtjenta heder
 eller orätt, under mycket twungnare ordalekar och ef-
 terharmade låten, med dylika konster, som man hwar-
 ken söker eller försmår.

Prydnaden består och uti hellska stilen, och wissa
 listiga, ja mer eller mindre stickande wridningar.
 Orden äro hos Poeter något driffigare:

Slög ned och kamma så hans ull.
 Wår Hare, mera from . . .

Kilare och fruktisamare på tankar och bilder:

En mordisk Hund . . .
 . . . Haren än af swedan strek.

Tankarne wridas och något fördelagtigare ibland:

Och Haren uti Hundens ljud
 Sig tyckte höra dödsens bud.

Det gifwas fabler af 3 slag: i somliga äro personerna
 förnuftiga, i somliga oförnuftiga, och i somliga fin-
 nes blandning. Utom hellska berättelsen har hwar
 label sin lärdom. Moralen är kort hos wår Förfat-
 tare, och inskränkes innom en rad:

Så plår det slite Harar gå.

Denna lemna jag en hwar at utreda.

Utom förenämde anmärkingar, agtas i hwar fabel
 Gerningen, som bör vara simpel, uttryckelig och na-
 turlig: simpel, at alla delarne gå ut på en och samma
 moral: uttryckelig, at man tydeligen ser, hwart
 hån fabeln wil: naturlig, eller grundad i naturen.
 Orsaken är, at wår själ wil hwarcken blifwa brydd,
 eller förwillad, eller bedragen.

Moralen, eller lärdomen i hwar fabel, bör vara
 klar, kort och närörande: stilen simpel, wänlig, leen-
 de, bekant och naturlig. En leende stil utviser sig
 därigenom, at man gör folk af få, eller tillägger de
 oförliga kreaturen sådana egenheter, som de förnuft-
 iga. Detta har Författaren träffat måsterligen:

Och Käfwens ångslan blef så stor.
 En lycklig dag sig förespår,
 Och mädde jämwäl något illa . . .

Förmodeligen har ingen sedt upbyggeligare noter öfwer
 någon Swensk Auctor, än dem jag i hastighet lemnat.

Får jag nu låf, at tala något ord om fablers älder och utmärkta värde? En Statsman i Rom, en Philosoph i Athen, och en Prophet i Jerusalem; hafva nästan wid samma tid widtaget detta lärosättet. Menenius i Rom stillade et rasande upror genom fablen om magen och de öfrige lemmarne. Aesopus utdelade sic nyttiga fladder i Persien, Egypten och Gräkelarnes det: och ho wet icke, huru Nathan angrep, på den Hogstes wagnar, en regerande Dawid?

Gamla Nyheter.

Til Fornålstares nöje, wil jag, under detta namn, innycka en eller annan multnad sanning, i hopp at hon kommer någon til nytta. I dag har jag beskutan all anledning af **Swad Nytt i Staden**, at ur Göttesborgska Hospitalets handlingar framdraga följande gamla Document.

Wi Wästfaff med Gud; Nådhe, Sveriges, Göttes 10. Konung, gøre witterligt, at efter gamle lödöse Spetals ligger nu i ödhe, och thet intet fattigt Folt uppehålls, som thet tillfickat war: unne Wij och tillåte medh thetta närwarande öpne breff, at förbemålte Spetals deel skal efter thenna dag wara under Helgonshuset i War Stad Nöddese, the fattige förlammade siuka menniskior thet inne til födha och uppehålle: Och thet ifmed Spetals deelen uppå Daal. Hwarföre biude Wij alle, som för Wäre skul wela och skola göra och låtha, at the them häruti intet motstånd göra i någon måto. Theß til wisso låte Wij trycka Wäret Secret på Ryggen å thetta Breff. Giffet i War Stad Schara Söndagen näst efter Michel: Årom MDXXIX.

Swad Nytt i Staden?

Den 3 December 1759.

Rundgörelser.

Nästkommande år blifwer Magasinet riktat med en ny Fyngel, och utgifwes på et helt Årk i Octave hwar lördags Eftermiddag. För årsfulliga andra göromål, som följa min fylla, har jag redan waret omständt, at skaffa mig biträde af nye Byggemästare, som utanwiswel förådas af arbetet. Om något hos mine läsare härigenom ökes, eller lednaden åtminstone förekommes; så blir pränumerationen så mycket drygare, bestående af ej mindre, än 5 Dal. Silfwermynt.

I morgon, som är den 4 December, säljes på Stadens Auktions-Kammare et parti af Ostindisk Papp, som nyligen ifrån Köpenhamn inkommet.

Likaledes et parti af nyligen ifrån Diga ankommen Gampa, Lin och Talg.

Den som wil hyra 2 Källare, belägna på Hamnegatan, kan här om få närmare underrättelse, där dessa Rundgörelser inlemnas.

Auctionen på Falkenstenska Boksamlingen börjas uti Hattmakare Falkenstens Hus den 10 dennas, kläcka 9 föremiddagen. Den som lånt en Stockii Clavis Novi Testam. och Danske Spionen, återställe den sednare til mig, och den förre til Auktionshuset: annars har han Swenska Spioner at wänta.

Herr Philibert i Köpenhamn åstundar en hop Pränumeranter här ifrån Orten på Mercure Danois, på det